

Білоцерківський національний аграрний університет
Екологічний факультет
Кафедра загальної екології та екотрофології

	<p>СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Засади сталого еколого-економічного розвитку регіонів»</p> <p>Галузь знань – 10 Природничі науки Спеціальність – 101 Екологія Освітня програма – «Екологія»</p>
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень.
Компонент освітньої програми:	вибіркова
Кількість кредитів ECTS / загальна кількість годин	4 кредити / 120 годин
Семестр	4
Форма контролю	іспит
Мова викладання	українська
Профайл викладача	<p>Лавров Віталій Васильович, доктор сільськогосподарських наук, професор. vitaliy.lavrov@btsau.edu.ua; vitaliy.lavrov@gmail.com тел. +38095 560 28 85</p>
Опис дисципліни	<p>Здобувачі ознайомляться з основними теоретичними і практичними положеннями, а також законодавчо-правовими нормами і програмними документами щодо міжнародної діяльності з охорони природи та екологічної безпеки на засадах сталого розвитку, збалансованого природокористування, участю України у цій співпраці з урахуванням національних і регіональних особливостей. Це необхідно для еколого-економічного (інтегрованого) удосконалення розвитку виробництва, розроблення альтернативних екологічно прийнятних його моделей розвитку регіонів, знаходження шляхів гармонійного синтезу економічно ефективного та суспільно прийнятного господарювання і надійної охорони та збереження природи, її ресурсів.</p>
Передумови для вивчення дисципліни	<p>Оволодіння курсом базуються на знаннях, одержаних під час вивчення таких фундаментальних дисциплін, як «Філософія науки», «Методологія наукових досліджень в екології», «Аутекологія, демекологія, синекологія та охорона природи», «Генетичне, видове й екосистемне біорізноманіття».</p>
Мета вивчення дисципліни	<p>Завдання вивчення дисципліни „Засади сталого еколого-економічного розвитку регіонів”: сформувані у здобувачів знання про засади стратегії сталого розвитку як соціально-економічно-екологічно збалансованого розвитку життєздатного простору завдяки врахування усіх цінностей і особливостей певних територій, сучасних і майбутніх інтересів, налагодження горизонтальної та вертикальної співпраці суб’єктів діяльності на узгоджених принципах.</p>
Формат дисципліни	<p>Для денної форми навчання дисципліна викладається в очному форматі, із застосуванням мультимедійних засобів. За необхідності (індивідуальні графіки, дистанційна форма) можуть бути використані</p>

	платформи Moodle, ZOOM. Формат проведення дисципліни є змішаним: поєднання як традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання, так і інтерактивних навчальних технологій.
Очікувані результати навчання	<p>ПРН01. Глибоко розуміти концептуальні принципи та методологію природничих наук, формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання з метою розв'язання значущих наукових та науково-прикладних проблем екології.</p> <p>ПРН02. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.</p> <p>ПРН03. Вільно презентувати та обговорювати державною та іноземною мовами з дотриманням норм академічної етики результати досліджень, наукові та прикладні проблеми з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях.</p> <p>ПРН04. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.</p> <p>ПРН06. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку оброблення й аналізу інформації з проблем екології та дотичних питань, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.</p> <p>ПРН07. Мати сучасні концептуальні знання та високий методологічний рівень у сфері екології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень.</p>
Структура курсу	<p><i>Змістовий модуль 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегія сталого розвитку як трансдисциплінарна галузь знань. 2. Міжнародні документи та принципи забезпечення щодо сталого розвитку. 3. Основи соціального розвитку регіону. 4. Основи економічного розвитку регіону. 5. Основи екологічного розвитку регіону. 6. Основи соціально-економічно-екологічно збалансованого розвитку регіону. <p><i>Змістовий модуль 2. РЕАЛІЗАЦІЯ СТАНДАРТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Розвиток соціо-економіко-екологічних (СЕЕ) систем. 8. Самооцінка сталого місцевого розвитку та попередження конфліктів. 9. Впровадження стандартів сталого розвитку та екологізації природокористування на рівні галузі економіки України. 10. Розроблення стратегії сталого розвитку регіону.
Методи навчання	Для засвоєння дисципліни використовуються як словесні, наочні і практичні методи навчання.

	<p>Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle, інтерактивних методів навчання, мозкового штурму, есе, круглих столів, робиться акцент на саморозвиток особистості та проблемно-орієнтоване навчання.</p>
<p>Політика</p>	<p>Політика щодо академічної доброчесності: очікується, що письмові роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента (списування, відсутність посилань на використані джерела, фабрикація, фальсифікація, обман) є підставою для її незарахування викладачем.</p> <p>Політика щодо відвідування занять: очікується, що студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять згідно графіку консультацій викладача. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн режимі.</p> <p>Політика щодо дедлайнів і перескладання: студенти мають дотримуватись термінів виконання усіх видів робіт.</p> <p>Політика щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, дисциплінованість, старанність, креативність.</p> <p>Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на платформі Е-навчання Білоцерківського НАУ (Moodle).</p>
<p>Рекомендовані джерела інформації</p>	<p style="text-align: center;">РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ</p> <p style="text-align: center;"><i>Нормативно-правова література</i></p> <p>1. Законодавство України. URL: http://www.rada.kiev.ua; http://www.nau.kiev.ua; http://www.ukrpravo.kiev.com; http://www.liga.kiev.ua.</p> <p>2. Указ Президента України №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825</p> <p style="text-align: center;"><i>Основна література</i></p> <p>1. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г. та ін. Стратегія сталого розвитку: Підручник / За ред. В.М. Боголюбова. Херсон: Олді-Плюс, 2012. 446 с.</p> <p>2. Гардашук Т. Екологічна політика та екологічний рух: сучасний контекст. К.: Знання, 2000. 252 с.</p> <p>3. Голубець М.А., Гнатів П.М., Козловський М.П. та ін. Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону / За ред. акад. М.А.Голубця. Львів: Вид-во «Поллі», 2007. 288 с.</p> <p>5. Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища: Наук. вісник НЛТУ. Львів: НЛТУ, 2005. Вип. 15.6. 538 с.</p> <p>6. Ендрес А., Квернер І. Економіка природних ресурсів. [2-е вид.]. Спб.: Пітер, 2004. 256 с.</p> <p>7. Клименко М.О., Герасимчук Г.В., Клименко О.М., Клименко Л.Г. Розвитологія: Підручник. Херсон: Олді-Плюс, 2015. 280 с.</p>

8. Клименко М.О., Клименко Л.Г. Стратегія сталого розвитку: Навч. посібник. Рівне, 2010. 267 с.
9. Клименко М.О., Клименко О.М., Клименко Л.Г. Сталый розвиток місцевих громад: підручник. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 296 с.
10. Концептуальні основи сталого розвитку агросфери: Навч. посібник / О.М. Варченко, А.С. Даниленко, Д.Ф. Крисанов та ін.; за ред. О.М. Варченко. Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2016. 184 с.
11. Концепція сталого розвитку агроєкосистем в Україні на період до 2025 року / Схвалена постановою Президії УААН 13.03.2003 р., спільним наказом по Мінагрополітики України, Мінекоресурсів України. К., 2003. 30 с.
12. Коржнев М.М. Андріївський І.Д., Шеляг-Сосонко Ю.Р. та ін. Природно-ресурсний аспект розвитку України: Проект «Програма сприяння сталому розвитку в Україні». ПРООН. К.: Видавничий дім «КМ Academia», 2001. 109 с.
13. Микієвич М. М., Андрусевич А.О. Європейське право навколишнього середовища: Навч. посібник. Львів, 2004. 256 с.
14. Перга Т.Ю. Глобальна екологічна політика та Україна: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. 288 с.
15. Порядок дій «Порядок денний на ХХІ століття» («Agenda 21»).К.: Видавництво «Інтелсфера», 2000. 359 с.
16. Проблеми сталого розвитку України. Зб. наук. доп. К.: «БМТ», 1998. 402 с.
17. Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття». К.: Інтелсфера, 2000. 360 с.

Додаткова

1. Белорус О.Г., Лукьяненко Д.Г. Глобальные трансформации и стратегии развития. Монография. К.: Ориане, 2000. 424 с.
2. Блауберг И.В., Юдин В.Г. Становление и сущность системного подхода. М., 1983. 165 с.
3. Бобылев С.Н. Экологизация экономического развития. М., 1993. 122 с.
4. Буркинський Б., Галушкіна Т. Глобалізація економіки та національна екологічна доктрина. Економіст. 2002. № 9. С. 20–23.
5. Веклич О. Формування економічного механізму сталого розвитку України (теоретико-концептуальні засади). Вісн. НАН України. 2000. № 6. С. 3–16.
6. Герасимчук З. Комплексна оцінка рівня сталого розвитку регіонів України. Економіка України. 2002. № 2. С. 34–42.
7. Герасимчук З. Наукові засади дослідження екологічної безпеки як фактора сталого розвитку. Економіка України. 2000. № 11. С. 63–69.
8. Голубець М.А. Екосистемологія. Львів: Поллі, 2000. 316 с.
9. Горленко І.А., Руденко Л.Г., Масюк С.Н. и др. Проблемы комплексного развития территории. К.: Наук. думка, 1994. 295 с.
10. Грабинський І. Зовнішньоекономічний чинник у моделі національної еколого-економічної доктрини. Вісн. Львів. ун-ту. Сер. міжнар. відносин. Львів, 2000. Вип. 2. С. 464–470.
11. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2001. 240 с.
12. Економічний розвиток сучасних цивілізацій: Навч. посібник. / А.С. Філіпенко. К.: Либідь, 2000. 574 с.
13. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку. К.: Знання України, 2002. 598 с.
14. Лавров В.В., Солодкий В.Д. Напрямки та завдання щодо запровадження принципів сталого розвитку в Північній Буковині. Наук. вісник НЛТУУ. Львів: НЛТУУ, 2005. Вип. 15.6. Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. С. 194–201.

15. Лавров В.В., Солодкий В.Д. Проект програми запровадження норм сталого розвитку у Чернівецькій області. Лісівництво і агролісомеліорація. Харків, 2006. Вип. 109. С. 69–80.
16. Методика еколого-економічної оцінки лісових ресурсів та збалансованості лісокористування за нормативами загальноєвропейської лісової сертифікації PEFC (Методичні рекомендації) / ІА УААН. Автори: В.В. Лавров, Г.В. Бондарук; упорядник – В.В. Лавров. К., 2008. 40 с.
17. Методичні рекомендації щодо організації та здійснення в Україні сертифікації лісів за схемою PEFC / ІА УААН. Автори: В.В.Лавров, Г.В.Бондарук; упорядник – В.В. Лавров. К., 2008. 31 с.
18. Методичні рекомендації щодо впровадження норм сталого розвитку у Буковинських Карпатах і Передкарпатті / ІА УААН. Автори: О.І.Фурдичко, В.В.Лавров, В.Д.Солодкий; упорядник В.В. Лавров. – К.: ІА УААН, 2009. – 51 с.
19. Наукові основи сталого розвитку агроєкосистем України. Науково-методичні основи збалансованого природокористування в агропромисловому виробництві. Т. 1: Монографія / За ред. О.І. Фурдичка. К.: ДІА, 2012. 352 с.
20. Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України / [О.В.Дудкін, А.В.Єна, М.М.Коржнев та ін.]; відп. ред. О.В.Дудкін. К.: Хімджест, 2003. 400 с.
21. Паламарчук В.О., Мішенін Є.В., Коренюк П.І. Еколого-економічні та соціальні нариси з проблем природокористування: Монографія. К.: Пороги, 2004. 238 с.
22. Посельський В. Європейський Союз. Інституційні основи європейської інтеграції. К., 2002. 168 с.
23. Природно-ресурсний аспект розвитку України. Проект «Програма сприяння сталому розвитку в Україні»; кер. розд. Абіотичні ресурси І.Д.Андріївський; кер. розд. Біотичні ресурси Ю.Р.Шеляг-Сосонко. К.: Вид. дім «КМ Academia», 2001. 112 с.
24. Сансі М. Екологічне право ЄС. К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. 158 с.
25. Світова та європейська інтеграція / Н.А. Громадська, В. В. Деріга. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/252/9.pdf>, С. 155-160.
26. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України. Вісн. НАН України. 2002. № 2. С. 31–40.
27. Фурдичко О.І., Гладун Г.Б., Лавров В.В. Ліс у Степу: основи сталого розвитку; за наук. ред. акад. УААН О.І. Фурдичка. К.: Основа, 2006. 496 с.
28. Фурдичко О.І., Лавров В.В., Солодкий В.Д. Програма сталого розвитку Буковини. Агроєкологічний журнал. 2007. № 2. С. 16–24.
29. Фурдичко О.І., Лавров В.В. Лісова галузь України у контексті збалансованого розвитку: теоретико-методологічні, нормативно-правові та організаційні аспекти: Монографія. К.: Основа, 2009. 424 с.